

Nasjonalt råd for ernæring

Referat

Møte om:

Møteleder: Jøran Hjelvesæth
Dato: 11. november 2020
Referent: Ole Berg
Saksnr: 18/35360

Til stede fra rådet: Liv Elin Torheim, Kari Hege Mortensen, Jøran Hjelvesæth, Erik Arnesen, Ahmed Madar, Lisbeth Dahl, Lars T. Fadnes, Kirsten Holven, Helle Margrete Meltzer, Christine Henriksen, Audun Korsæth, Randi Tangvik, Magritt Brustad og Nina Cecilie Øverby

Sekretariat: Henriette Øien (avd.dir avd. folkesykdommer, FFFS), Ole Berg (FFFS).
Mattilsynet (v/Amandine Lamglait-Solberg) og Vitenskapskomiteen for mat og miljø (v/Elin Thingnæs Lid, VKM) deltok som observatører i sak 24/20 om jod.

Sak 22/20: Rådsleder ønsker velkommen

Jøran Hjelvesæth, leder i rådet, ønsket velkommen, introduserte dagens agenda og ledet møtet. Rådsleder og øvrige rådsmedlemmer deltok digitalt.

Sak 23/20: Nytt fra Helsedirektoratet

Helsedirektoratet, ved Henriette Øien, presenterte nytt siden forrige møte og presenterte noen tall fra forslag til statsbudsjett for 2021.

Status for samarbeid med matbransjen ble presentert. Til sammen 100 aktører har signert tilslutning til intensjonsavtalen for et sunnere kosthold. I høst starter arbeidet med å vurdere mulig forlengelse av avtalen frem mot 2025. Koronaen har stor påvirkning på ulike sektorer av matbransjen, noen sektorer går godt og andre opplever stor nedgang i omsetning.

Til sammen 91 partnere har signert Saltpartnerskapet. Det arrangeres et [webinar med fokus på forskning og erfaringer om muligheter for saltreduksjon](#) i bransjen den 4. februar 2021. Kommunikasjon om salt er utsatt til våren 2021.

Det pågår en utredning for se på mulighet for at Helsedirektoratet skal få bestillermyndighet til VKM. I dag er det kun Mattilsynet og Miljødirektoratet som er direktebestillere. Første oppdrag kan bli nytte-risikovurdering om bruk av kaliumklorid som salterstatter i produksjon av mat.

Møteplan for 2021 ble presentert. Møtedatoer blir 17. februar, 21. april, 15. september og 24. november.

Helsedirektoratet

Sak 24/20: Oppfølging av helsemyndighetenes arbeid med å sikre jodinntaket i befolkningen

Rådsmedlem Helle Margrete Meltzer presenterte status i saken. Arbeidsgruppen har utarbeidet nytt forslag til notat basert på innspill fra rådet og et møte mellom VKM, Mattilsynet, Helsedirektoratet og Nasjonalt råd for ernæring hvor tema var risikovurdering og risikohåndtering, og hvilke roller de ulike aktørene har. Notatet tar utgangspunkt i rådets jodrapport fra 2016, VKMs nytte- og risikovurdering og WHO's rapport om jodberiking fra 2014.

Nytt forslag til notat ble gjennomgått. Det er god dokumentasjon på at mange i Norge har et inntak som er langt fra optimalt. Det er ønskelig at median jodutskillelse i urin er over 100 ug/liter. Nasjonalt råd for ernæring anbefaler en konservativ og forsiktig strategi for beriking, men at både salt i industrifremstilte brød og bakevarer og husholdningssalt berikes med jod for å sikre at en størst mulig del av befolkningen får et økt jodinntak.

Hvordan man kan sikre at sårbare grupper, blant annet 2-åringer, ikke får i seg for mye jod, ble diskutert. Et risikoreduserende tiltak kan være å innføre et overvåkningsprogram for jod blant 2-åringer. Folkehelseinstituttet har fått midler til å samle inn urindata for 2-åringer som kan fungere som et nullpunkt for denne gruppen. Et annet risikoreduserende tiltak kan være å tydeliggjøre en øvre grense for inntak av melk og melkeprodukter for 2-åringer.

Oppfølging: Arbeidsgruppen i Nasjonalt råd for ernæring utarbeider et endelig notat basert på innspill i møtet. Helsedirektoratet og Mattilsynet følger deretter opp saken videre.

Sak 25/20: Oppfølging av arbeidet om tran til spedbarn

Helsedirektoratet, ved Gry Hay, presenterte status i saken. Den 18. september ble [nye praktiske råd for hvordan oppnå anbefalt inntak av D-vitamin for barn 0-12 måneder](#) publisert. Den 22. oktober ble det publisert en [kronikk i Tidsskriftet for den norske legeforening](#), hvor det faglige belegget for endringene ble utdypet. [Artikkelen er også publisert på engelsk](#). Helsedirektoratet arrangerte et webinar 23. oktober hvor de nye praktiske rådene og hvordan disse skal implementeres på helsestasjonen ble presentert. Optak fra webinarer er tilgjengelig (helsedirektoratet.no).

Det har kommet spørsmål om vitamin D for premature. Nasjonal faglig retningslinje for spedbarnsernæring gjelder for fullbårne barn 0-12 måneder og gjelder dermed ikke for premature. Helsedirektoratet jobber videre med spørsmålet om premature i samarbeid med norsk barnelegeforening.

Sak 26/20: Hvordan øke åpenhet i arbeidet

Helsedirektoratet, ved Henriette Øien, innledet med visjon og verdier i Helsedirektoratet og presenterte erfaringer fra fagrådet for arbeid og helse hvor det er åpent for observatører å følge møtene. Jf. mandatet for Nasjonalt råd for ernæring er rådsmøtene åpne for offentligheten og de annonseres på Helsedirektoratets nettsider.

Med begrensninger for fysiske møter i tråd med koronaen er en mulighet for å oppnå økt åpenhet at fellesdelene av møtene streames, og at de som ønsker å følge møtene som

Helsedirektoratet

observatører kan melde seg på til dette. Det kom spørsmål om det juridiske rundt streaming. Helsedirektoratet sjekker opp dette.

Oppfølging: Neste møte i Nasjonalt råd for ernæring er 17. februar 2021. Innen møtet gjør Helsedirektoratet en juridisk vurdering av spørsmål om streaming og planlegger for at deler av møtet streames direkte.

Sak 27/20: Ekspertuttalelse om fett

Helsedirektoratet, ved Ole Berg, presenterte status i arbeidet. Helsedirektoratet har gitt innspill på utkast til uttalelse. Helsedirektoratet foreslår å beholde struktur og språk på uttalelsen slik den foreligger. Det jobbes med mulighet for å publisere eksternt innhold, som digitale rapporter, på helsedirektoratet.no. Når dette er klart kan ekspertuttalelsen presenteres som en digital rapport. I første omgang vil godkjent rapport bli publisert som PDF på nettsidene til Nasjonalt råd for ernæring på helsedirektoratet.no

Oppfølging: Rådet vurderer innspill fra Helsedirektoratet. Endelig versjon av uttalelsen sendes til Helsedirektoratet som klargjør for publisering.

Sak 28/20: Gjennomgang av ekspertuttalelse om vegetar/vegan

Rådsmedlem Lars T. Fadnes presenterte status i arbeidet. Arbeidsgruppen består av Lars, Erik, Christine, Helle Margrete og Gry. Det har ikke kommet noen innspill etter utsending i starten av oktober. Spørsmål om kostholdsplaner, spedbarn, gravide og ammende er oppdatert siden forrige møte.

Veien videre: det var enighet om at øvrige medlemmer i rådet, Helsedirektoratet og de som var invitert i innledende prosess for arbeidet (faggruppe for et vegetarisk kosthold i KEFF [Kliniske Ernæringsfysiologers Forening tilsluttet Forskerforbundet] og HePla, HePla [Helsepersonell for plantebasert kosthold]) inviteres til å gi innspill på utkastet.

Oppfølging: Arbeidsgruppen ber om innspill innen 1. desember og utarbeider revidert utkast til uttalelse som sendes på sirkulering i rådet før endelig godkjenning og publisering.

Sak 29/20: Ernæring i kommunen

Rådsmedlem Kari Hege Mortensen presenterte status i saken. Det har vært møte i arbeidsgruppen som består av Liv Elin, Randi, Nina, Magritt og Kari Hege. Det er kjent at mange enten ikke vet om, eller ikke følger opp veiledere og råd innen ernæring i kommunene. Arbeidsgruppen foreslår å invitere til en workshop hvor aktører som jobber med problemstillingen ernæring i kommunen inviteres for å drøfte dette implementeringsgapet. Denne utfordringen er også noe som synliggjøres i midtveisevalueringen av handlingsplan for bedre kosthold 2017-2023. Forslag om workshop ble støttet. Jorunn Sofie Randby jobber med en PhD med fokus på implementering av nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider i skolen, og vil være en aktuell person å invitere. Henriette Walaas Krogh fra Helsedirektoratet informerte om pågående løp i forvaltningen som kan være relevante for dette arbeidet.

Oppfølging: Arbeidsgruppen inviterer Helsedirektoratet til et arbeidsmøte for å se på hvilke arbeider som er pågående og muligheter for å ta arbeidet med ernæring i kommunen videre. Sak følges opp i neste rådsmøte.

Helsedirektoratet

Sak 30/20: Eventuelt

Helsedirektoratet, ved Gry Hay, hadde en sak til eventuelt. Per i dag foreligger det ikke egne råd for barn 1-3 år. Det er ønskelig med bidrag fra Nasjonalt råd for ernæring til artikler om anbefalinger for barn 1-3 år på helsenorge.no. Nina og Christine vil gjerne bidra.

Oppfølging: Helsedirektoratet sender forslag til problemstilling og ber om at rådsmedlemmer som ønsker å delta i et slikt arbeid melder seg. Sak følges opp i neste rådsmøte.

Rådsmedlem Ahmed Madar tok opp temaet vitamin D og covid-19. De fleste som blir innlagt på sykehus med covid-19 har ikke-vestlig bakgrunn og mange av disse har lav vitamin D status. Det ble kommentert at det, per dags dato, ikke finnes gode nok studier som kan vise til en årsakssammenheng om at vitamin D kan virke beskyttende mot covid-19. Det er ikke publisert klinisk kontrollerte studier på dette p.t. [Transtudien](#) er en intervensjonsstudie som blant annet skal se på denne problemstillingen. Det kom spørsmål om noen som er med i transtudien kan si mer om dette i neste rådsmøte. Sak følges opp i neste møte.

Sekretariatet minnet om at rådsmedlemmene bes sende inn honorarskjema for arbeidet i løpet av november.